

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

**ВІННИЦЬКІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ КУРСИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ (II КАТЕГОРІЇ)**

РЕКОМЕНДАЦІЇ

«Організація цивільного захисту у закладі освіти»

Розглянуто та схвалено
на засіданні методичної комісії № 1
НМЦ ЦЗ та БЖД Вінницької області
Протокол № 2
від « 8 » лютого 2024 р.

Вінниця 2024

Автор-укладач: Циркун З.М. – майстер виробничого навчання Вінницьких територіальних курсів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності (II категорії) навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Вінницької області.

«Організація цивільного захисту в закладі освіти». Методичні рекомендації – Вінниця, 2024 – 10 с.

Рецензенти:

Василевський Євген Віленович – Начальник навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Вінницької області

Шкільнюк Анатолій Олександрович – завідувач Вінницьких територіальних курсів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності (II категорії) навчально - методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Вінницької області

У методичних рекомендаціях розглянуті питання організації заходів цивільного захисту у закладах освіти, нормативна база, перелік основних документів.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Перед керівником закладу освіти та посадовою особою, на яку покладено обов'язки з питань цивільного захисту закладу освіти, постає проблема організації цивільного захисту (далі – ЦЗ) на підпорядкованому об'єкті (додаток 1).

Організація роботи з цивільного захисту здійснюється відповідно до Плану основних заходів цивільного захисту МОН України на рік та наказу Департаменту гуманітарної політики ОДА, управління (відділи, сектори) освіти та науки районної державної адміністрації, сільської, селищної, міської ради, Плану основних заходів ЦЗ області на рік, затвердженого розпорядженням голови ОДА на обласному рівні.

Створення комісій з питань цивільного захисту в закладі освіти

Для практичної реалізації всіх завдань створюють комісії, покликані допомогти керівникові при загрозі або виникненні надзвичайних ситуацій.

На забезпечення виконання завдань з питань ЦЗ спрямована діяльність двох комісій:

- з питань надзвичайних ситуацій;
- з питань евакуації (заклади освіти з чисельністю працюючого персоналу понад 50 осіб).

Контроль за станом захисних споруд цивільного захисту

Якщо в закладі освіти є захисні споруди цивільного захисту, необхідно їх утримувати в готовності до використання за призначенням, відповідно до вимог законодавства (п. 15 статті 20 Кодексу цивільного захисту України).

Зокрема, керівник закладу повинен:

- врахувати заповнюваність захисної споруди, обладнання її відповідно до вимог нормативних документів;
- врахувати потреби осіб з інвалідністю, насамперед тих, які пересуваються на кріслах колісних, мають порушення зору та слуху;
- оприлюднити інформацію про місце розташування та стан готовності таких споруд на офіційному сайті закладу, а також іншими доступними способами.

Якщо захисні споруди цивільного захисту не готові до використання за прямим призначенням, керівнику варто звернутися до засновника закладу освіти з відповідним листом. Адже, засновник має сприяти

організації та проведенню комплексу заходів, щоб привести захисні споруди у готовність до використання, відповідно до рекомендацій МОН України.

Організація та проведення практичних заходів з питань цивільного захисту

За дорученням керівника закладу освіти посадовою особою, на яку покладено обов'язки з питань цивільного захисту закладу освіти має бути організовано та проведено практичне тренування з оповіщення, безпечної та швидкої евакуації учасників освітнього процесу (не рідше одного разу на пів року, а в установах сезонного типу – на початку кожної зміни). Також плануються та проводяться «День цивільного захисту» в закладах загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти; «Тиждень знань з основ безпеки життєдіяльності» і «Тиждень безпеки дитини» – в закладах загальної середньої та дошкільної освіти.

Забезпечення засобами індивідуального та колективного захисту

Рівень забезпечення – не менше 80% потреби засобами радіаційного та хімічного захисту у закладах освіти, розташованих у зоні можливого радіаційного зараження та хімічного забруднення.

Інформацію чи попадає заклад освіти в зону можливого радіаційного зараження та хімічного забруднення можна отримати у фахівців територіального структурного підрозділу ГУ ДСНС України у Вінницькій області.

Контроль за виконанням заходів ЦЗ в закладі освіти

Засновник та орган управління освітою контролюватимуть виконання заходів цивільного захисту відповідно до щорічного наказу з організації заходів ЦЗ, підготовку та проведення практичних заходів з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та якості навчання діям у надзвичайних ситуаціях у закладі освіти.

Здійснення контролю за наявністю та відпрацюванням документів з питань цивільного захисту в закладі освіти (додаток 2).

Завдання керівника закладу освіти з організації заходів цивільного захисту

Заходи	Яким нормативним документом керуватися
Забезпечити виконання заходів з питань цивільного захисту (ЦЗ). Призначити посадову особу з питань ЦЗ. Контролювати виконання щорічного наказу з організації заходів ЦЗ. Дати доручення щодо розробки та Плану реагування на надзвичайні ситуації (заклади освіти з чисельністю працюючого персоналу понад 50 осіб), Інструкції щодо дій персоналу у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій (заклади освіти з чисельністю працюючого персоналу 50 осіб і менше).	Кодекс цивільного захисту України Положення про єдину державну систему цивільного захисту, затверджене постановою КМУ від 09.01.2014 № 11; Положення про функціональну підсистему навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту, затверджене наказом МОН України від 21.11.2016 № 1400
Забезпечення працівників засобами колективного та індивідуального захисту.	Порядок забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю, затверджений постановою КМУ від 19.08.2002 № 1200
Організовувати та здійснювати під час виникнення надзвичайних ситуацій (подій) евакуаційні заходи працівників, здобувачів освіти та матеріальних і культурних цінностей закладу освіти.	Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, затверджений постановою КМУ від 30.10.2013 № 841
Наказом керівника закладу освіти визначити відповідальних за:	Положення про функціональну підсистему навчання дітей

Заходи	Яким нормативним документом керуватися
пожежний захист; евакуацію, надання медичної (домедичної) допомоги; охорони публічного (громадського) порядку; зв'язку та оповіщення; обслуговування захисних споруд (при їх наявності), інші (за потреби) (в закладах освіти з чисельністю працюючого персоналу більше 50 осіб). Призначати відповідальних осіб, які при проведенні заходів з цивільного захисту можуть забезпечувати пожежогасіння, евакуацію, надання домедичної допомоги, охорону публічного (громадського) порядку, зв'язок та оповіщення, обслуговування захисних споруд (при їх наявності), інші (за потреби) (в закладах освіти з чисельністю працюючого персоналу до 50 осіб).	дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту, затверджене наказом МОН України від 21.11.2016 № 1400
Навчати працівників, персонал, учнів, дітей дошкільного віку з питань ЦЗ, зокрема: правилам поведінки у разі загрози або виникненні надзвичайних ситуацій, питанням пожежної безпеки.	Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затверджений постановою КМУ від 26.06.2013 № 444
Проводити об'єктові тренування і навчання з питань ЦЗ, відповідно до щорічного наказу з організації заходів ЦЗ.	Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затверджений постановою КМУ від 26.06.2013 № 444
Обладнати інформаційно-довідковий куточок з питань цивільного захисту.	Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затверджений постановою КМУ від 26.06.2013 № 444

Заходи	Яким нормативним документом керуватися
Забезпечити дотримання вимог законодавства щодо створення, зберігання, утримання, використання та реконструкції захисних споруд ЦЗ. Обліковувати захисні споруди ЦЗ, які перебувають на балансі (утриманні).	Порядок створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку, затверджений постановою КМУ від 10.03.2017 № 138. Наказ МВС України від 09.07.2018 № 579.
Розробити й затвердити інструкції та видати накази з питань пожежної безпеки та цивільного захисту. Контролювати виконання та систематичне проведення інструктажів із занесенням результатів до Журналу інструктажів з питань, цивільного захисту пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях.	Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом МВС України від 30.12.2014 № 1417. Правила пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України, затверджені наказом МОН України від 15.08.2016 № 974. Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затверджений постановою КМУ від 26.06.2013 № 444.
Забезпечити виконання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, вимог приписів, постанов та розпоряджень центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки.	Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом МВС України від 30.12.2014 № 1417. Правила пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України, затверджені наказом МОН України від 15.08.2016 № 974.
Утримувати у справному стані засоби цивільного та протипожежного захисту, використовувати їх лише за призначенням. Здійснювати заходи щодо впровадження автоматичних засобів виявлення та гасіння пожеж.	Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом МВС України від 30.12.2014 № 1417. Правила пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України, затверджені наказом МОН України від 15.08.2016 № 974 ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту»

Заходи	Яким нормативним документом керуватися
Здійснювати заходи з питань ЦЗ, що зменшують рівень ризику виникнення надзвичайних ситуацій. Виконувати інші завдання й заходи у сфері ЦЗ, передбачені законодавчими, нормативно-правовими актами з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.	Кодекс цивільного захисту України Положення про функціональну підсистему навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту, затверджене наказом МОН України від 21.11.2016 № 1400

Додаток 2

Перелік основних документів

з питань цивільного захисту, які повинні бути розроблені та відпрацьовані в закладах освіти та при необхідності доопрацьовані в підготовчий період до проведення «Дня цивільного захисту» в закладах загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти; «Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності» і «Тижня безпеки дитини» – в закладах загальної середньої та дошкільної освіти:

1. Наказ про організацію та здійснення заходів цивільного захисту в закладі освіти
 - Завдання та обов'язки керівника закладу освіти та його заступника – Кодекс ЦЗ ст. 20;
 - завдання та обов'язки посадової особи з питань ЦЗ – Кодекс ЦЗ п.2 ст. 20;
 - наказ МОН від 21.11.2016 року № 1400 ст. 7;
 - наказ МВС від 20. 04 2017 року № 325 «Типове положення про підрозділ з питань ЦЗ суб'єкту господарювання» ст. 6.;
 - побудова системи ЦЗ в закладі – ПКМУ від 09.09 2014 року № 11.
2. План реагування на надзвичайні ситуації (інструкція щодо дій персоналу закладу освіти - на суб'єктах господарювання з чисельністю працюючого персоналу 50 осіб і менше)
 - Кодекс ЦЗ ст.130;
 - ПКМУ від 9. 01.2014 року № 11 ст. 28;
 - ПКМУ від 26.06.2013 року № 443 ст. 5;
 - ПКМУ від 09.08.2017 року № 626 «Порядок розроблення планів діяльності ЄДС ЦЗ»;
 - телефонограма ДСНС від 20.02.2015 року № 03- 2618/171;
 - телефонограма ДСНС від 06.03 2015 року № 17 – 3/739.

3. Документація комісії з питань надзвичайних ситуацій закладу освіти (Робочі документи: витяг з наказу про призначення комісії, затверджене наказом керівника Положення про комісію з питань НС, список членів комісії, функціональні обов'язки, схема оповіщення, план роботи комісії на рік, протоколи засідань комісії, керівні документи
Зразки формалізованих документів)
 - ПКМУ від 09.01.2014 року № 11 ст. 11;
 - Наказ МОН від 21.11.2016 року № 1400 ст. 7;
 - ПКМУ від 17.06.2015 року № 409 «Типове положення про місцеву комісію ТЕБ та НС»;
 - Кодекс ЦЗ ст. 6;
 - Доручення Вінницької ОДА від 13.12.2018 року “Щодо Порядку відшкодування збитків, завданих надзвичайними ситуаціями та фінансування заходів пов’язаних із запобіганням виникненню НС за рахунок коштів резервного фонду обласного бюджету”.
4. Документація евакуаційної комісії закладу (призначеної особи, яка виконує функцій даної комісії - на суб'єктах господарювання з чисельністю працюючого персоналу 50 осіб і менше). (Робочі документи: витяг з наказу про призначення, затверджене наказом керівника Положення про евакокомісію, список членів комісії, функціональні обов'язки, схема оповіщення, план роботи комісії на рік, план евакуації-текстова та графічна частина, списки евакуйованих, керівні документи)
 - Кодекс ЦЗ ст. 33;
 - ПКМУ від 30.10.2013 року № 841 ст. 22;
 - Наказ МВС від 10.07.2017 року № 579 «Методика планування заходів з евакуації».
5. Документація захисної споруди (за наявності)
 - Кодекс ЦЗ ст. 32;
 - ПКМУ від 10.03.2017 року № 138 «Порядок створення, утримання фонду захисних споруд ЦЗ та ведення його обліку»;
 - Наказ ДСНС від 9.07.2018 року № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту».
6. Документація загальної підготовки працівників (Звітні, облікові, робочі, керівні документи: витяг з наказу про: призначення керівника навчальної групи, місця і часу проведення занять, списку кожної групи; затверджена програма підготовки, розклади занять на кожну групу, журнал на кожну групу, графіки консультацій, затверджені план, план-конспекти на кожну тему)
 - Кодекс ЦЗ ст. 39 – 41;
 - ПКМУ від 26.06.2013 року № 444;
 - ПКМУ від 23.10.2013 року № 819; від 28.03.2018 року № 230;
 - Наказ МВСУ від 05.12.2019 року № 1021 “ Про затвердження Порядку затвердження програм навчання та інструктажів з питань пожежної безпеки, організації та контролю за їх виконанням;

- Наказ ДСНС від 08.08.2014 року № 458 «Програма загальної підготовки працівників»;
- організаційно – методичні вказівки з підготовки населення області до дій у НС на поточний рік.
Документація щодо проведення «Дня цивільного захисту» або «Тижня безпеки дитини» (з документами об'єктового тренування - зберігаються як звітні документи протягом 2 років)
- Наказ МОН від 21.11.2016 року № 1400 ст. 3 п.13;
- Лист ДСНС від 24.04.2017 року № 16- 6361/161 «Проведення навчань, тренувань»;
- наказ МВС України від 28.11.2019 року № 991 “ Про затвердження Порядку організації та проведення спеціальних об'єктовий навчань і тренувань з питань цивільного захисту”
- організаційно – методичні вказівки з підготовки населення області до дій у НС на поточний рік;
- ПКМУ від 9.10.2013 року № 787; від 8.07.2015 року № 469.

7. Документація «Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності» (за кожний семестр окремо - зберігаються протягом 2 років)
 - Наказ МОН та ДСНС від 16.04.2014 року № 462/204 «Про проведення тижнів знань з основ безпеки життєдіяльності».
8. Документація Місячника цивільного захисту (з 17 вересня по 17 жовтня - зберігаються протягом 2 років)
 - Організаційно – методичні вказівки з підготовки населення області до дій у НС на поточний рік.
9. Журнал інструктажу персоналу закладу освіти з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях (затверджені інструкції з перелічених питань, відомості (протоколи) з перевірки знань пожежної безпеки та білети перевірки засвоєння працівниками знань з питань пожежної безпеки)
 - Кодекс ЦЗ ст. 40 п.4;
 - наказ МОН від 15.08 2016 року № 974 «Правила пожежної безпеки в закладах освіти»;
 - Наказ МВС від 30.12.2014 року № 1417 «Правила пожежної безпеки в Україні».
10. Наказ про підсумки виконання заходів з цивільного захисту в поточному році та завдання на наступний рік
 - Наказ ДСНС від 12.07.2016 року № 335 «Примірний перелік документів з питань ЦЗ».
11. Тека (папка) робочих документів керівника (заступника) закладу освіти з питань цивільного захисту.